

OKU TEFEKKÜR ET TEFEKKÜR ET OKU

OTTO

OTTO 146

© MAK GRUP MEDYA PRO. REK. YAY. A.Ş.

IGNAZ GOLDZİHER KİTAPLIĞI 01

İslam Kültürü Araştırmaları 1

Asli Adı: *Muhammedanische Studien 1*

Ignaz Goldziher

Çeviren: Cihad Tunç

Son Okuma ve Arapça Metin Kontrolleri: Mehmed Said Hatiboglu

Yayına Hazırlayan: Veli Aknar

Almanca Metin Kontrolü: Serdar Kurnaz

Redaksiyon ve Transkripsiyon: MAK Grup Redaksiyon Ekibi

Grafik Tasarım ve Uygulama: Tavoos

Baskı: Ayrıntı Basımevi Ankara - Sertifika No: 13987

Cilt: Birinci Ciltvi

1. Baskı: Haziran 2019

Sertifika No: 33205

ISBN 978-605-69286-4-2 (1. cilt)

ISBN 978-605-69286-3-5 (takım)

İletişim Adresleri

Cinnah Cd. Kırkpınar Sk. 5/4

06690 Çankaya Ankara

tel.-faks: 0312. 439 01 69

www.ottoyayin.com

otto@ottoyayin.com

facebook.com/otto.yayinlari

twitter.com/ottoyayin

İSLAM KÜLTÜRÜ ARAŞTIRMALARI 1

IGNAZ GOLDZİHER

Çeviren
CİHAD TUNÇ

OTTO

J. Goldziher

IGNAZ GOLDZİHER

Sigetvar'da doğdu (1850). Talmud, İbranice dil bilgisi ve Yahudi din felsefesi gibi dersler aldı (1868). Budapeşte Üniversitesi'ne üç yıl dinleyici sıfatıyla gitti ve kendisi gibi Macar yahudisi Arminius Vámbéry'nin [1832-1913] dersini tâkib etti. Macar Eğitim Bakanlığı'nın verdiği bursla Berlin ve Leipzig'e gitti (1868-1870). Maurus Ballagi, Goldziher'i, onun Şark kültürünün Yahudi kökenlerini konu edinen bir incelemesiyle Macar Akademisi'ne takdim etti (1869). Kitâb-ı Mukaddes'in 13. yüzyılda Arabca yazılmış bir tefsiri üzerinde doktorasını verdi (1870). Kahire'de Ezher hocalarının derslerinde bulundu. Macar Akademisi üyeliğine seçildi (1892). 11 ve 12. Şarkiyatçılar Kongresi'ne sunduğu iki raporunda bir *İslam Ansiklopedisi*'nin telifi için hazırladığı projeyi tanıttı (1897 ve 1899). Budapeşte Üniversitesi Sami Dilleri Kürsüsü'ne ordinaryüs profesör olarak tayin edildi (1904). Çeşidli üniversitelerde öğretim üyeliği ve dekanlık yapan Goldziher, Macar Krallığı saray müşaviri oldu (1910). Rotlauf'ta öldü (1921). Çeşidli dillerde yayımladığı kitab ve makalelerinin sayısı 700'ü aşan Goldziher'in İslamiyat'a dair temel kitapları şunlardır; *Die Zāhiriten* (1884); *Muhammedanische Studien* (I-II, 1889-1890); *Vorlesungen über den Islam* (1910); *Die Richtungen der Islamischen Koranauslegung* (1920).

CİHAD TUNÇ

Burdur'da doğdu (1937). İlk ve orta öğrenimini Burdur'da tamamladıktan sonra Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu (1960). Frickrich Wilhelm Üniversitesi'nde doktora öğrenimine başladı (1965). *Sehl b. Abdillāh et-Tusterî ve Sâlimiyye* adını taşıyan doktora tezi ile doktor ünvanını aldı (1970). Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Kelam Kürsüsüne tâyin edildi (1971). *Zemahşeri ve Kelamın Ana Meseleleri* adlı doçentlik teziyle doçent ünvanını aldı (1977). Profesör olduğu yıl Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesine kurucu dekan olarak tâyini yapıldı (1982). Sonrasında Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü müdürlüğü görevinde bulundu (1992). Erciyes Üniversitesi Temel İslam Bilimleri Bölüm Başkanlığı görevinden emekli oldu (2004). Evli ve iki çocuk babasıdır.

İÇİNDEKİLER

ÇEVİRİ METNİN TÜRKÇE İMLASI HAKKINDA	9
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ	10
OKUYUCUMUZA	11
Mehmed Said HATİBOĞLU	
TAKDİM	33
GİRİŞ	
MÜRÜVET VE DİN	37
ARAB KABİLECİLİĞİ VE İSLAM	85
ARAB VE ACEM	161
ŞU'ÛBİYYE	217
ŞU'ÛBİYYE VE İLMÎ YERİ	253
A) <i>Neseb İlmi</i>	253
B) <i>Lûgat İlmi</i>	290
EKLER VE NOTLAR	301
I. 'CÂHİLİYYE'DEN NE ANLAŞILMALIDIR?	303
II. MÜŞRİKLIK VE İSLAM'DA	
MEVTAYA TÂZİM MESELESİ	315

III. CAHİLİYYE VE İSLAM LİSANI	359
IV. KÜNYE'NİN ŞEREF İZHARİ OLARAK KULLANILIŞI	363
V. SİYAHLAR VE BEYAZLAR	365
VI. TÜRKLERE DAİR HADİSLER	367
VII. ARABCA ŞİİR YAZMIŞ ARABLAŞMIŞ İRANLILAR	369
DİZİN	371

ÇEVİRİ METNİN TÜRKÇE İMLASI HAKKINDA

1. Zaruret görülen yerlerde harflere uzatma işareti konulmuştur: Mesela “şûrâda aldığımız kararlar...” cümlesi ile, “şurada aldığımız kararlar...” veya “kâdının kütübhanesi” ile, “kadının kütübhanesi” cümleleri başka türlü doğru okunamaz.
2. Arabca asıllı kelimelerimizdeki harfleri değiştirip, mesele d'leri t'ye çevirmenin, b'leri p yapmanın nâdir istisnalar hâriç, lüzumu yoktur. Büyük şâirimiz Abdülhak Hâmid, ismini “Hamit” şeklinde yazanlara: “Yâhu”, demiş, “âhir ömrümde beni hem ham, hem it yaptınız!”
3. Soru edatı ‘mi’lerin ayrı yazılması Türkçemizin yapısı ve estetiği açısından yanlıştır. 1928’e gelinceye kadarki Türkçe metinlerde bu ‘mi’ler hep bitişik yazılmıştır. Ayrı yazılması yönünde verilmiş resmî emri, 1997’de Türk Dil Kurumu Başkanı iken bir dil bilginimiz de mantıksız bulduğuna göre,¹ bizim bu tercihimizin okurlarımızca da kabul görüp uygulanacağını ümid ediyoruz.

¹ Bkz. 12 Ocak 1997 tarihli *Sabah* Gazetesi.

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا A-a, E-e	ط Ṭ-ṭ
ؤأ'	ظ Ṣ-ẓ
ب B-b	ع 'Ā
ت T-t	غ Ġ-ġ
ث Ṣ-ṣ	ف F-f
ج C-c	ق K-k
ح Ḥ-ḥ	ك K-k
خ Ḫ-ḫ	ل L-l
د D-d	م M-m
ذ Z-z	ن N-n
ر R-r	و V-v
ز Z-z	ه H-h
س S-s	ی Y-y
ش Ṣ-ṣ	آ Ā-ā
ص Ṣ-ṣ	ū Ū-ū
ض Ḍ-ḍ	ī Ī-ī

OKUYUCUMUZA

MEHMED SAİD HATİBOĞLU

Müslümanların on beş asrı bulan geçmişleri boyunca vücuda getirmiş oldukları kaynak eserlerden günümüze yazma hâlinde ulaşabilmiş olanlarını, ilim dünyasına sunma vazifesinin evveleminde müslüman âlimlere düştüğü açıktır. İtiraf etmek gerekir ki, en azından son iki asırdır bu vazgeçilmez hizmeti sahiblenenler gayr-i müslim ilim adamları olmuştur. Onların bu kaynaklardan bilistifade yazmış oldukları kitab ve makale sâhasındaki eserlerden pek çoğunun, günümüzde dahî, hususiyle Türkiye ilahiyathılarınca bilinmesinde mutlak zaruret vardır. Benim gibi altmış küsur senedir bu dâire içinde olanlar bu işin önemini daha iyi kavramak durumundadırlar.

Burada kendimden misal vermekte fayda görüyorum. 1958 sonunda Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde başladığım akademik kariyerim boyunca yakinen anlamıştım ki, gayr-i müslim âlimlerin geçmiş himmetleri olmasaydı herhâlde acınacak duruma düşmemiz mukadderdi.

Kur'an-ı Kerim araştırmalarına heveslensek, en büyük yardımcımız olarak karşımıza Gustav Flügel (1802-1870) isimli bir Alman'ı buluyorduk. Bu zât, 1834'te, âyetlerini de rakkamlayarak bastırdığı Kur'an'ın ardından 1842'de *Nucûmu'l-Furkân fî Etrâfi'l-Î-Kur'ân* ismini verdiği bir de *Concordantiae Corani Arabicae*'yı yayımlamıştı da, ondan 103 sene sonra,

bu eseri esas alarak Mısır'da, 1945'te, Muḥammed Fu'ād 'Abdübâkî *Taḫṣîlu Āyâtî'l-Ḳur'ân* ile bizlere kaynak olmuştu. Burada kimin öncü olduğunu söylemeye gerek yoktur sanırım.

Keza Hollandalı bir A. J. Wensinck (1882-1939) isminde bir âlim çıkıyor, belli başlı hadîs külliyyatımızın endeksinin hazırlıyordu. İlk cildi 1936'da çıkmış: *Concordance et Indices de la Tradition Musulmane*'ı, bizler gibi her milletten müslüman araştırmacıyı da kendisine medyun u hayran bırakıyordu. Bu muhalled çalışma olmasaydı, bizler o zamanlar bir hadîsin diğer kaynaklarını bulabilme yolunda ömür törpüleyecektik.

Üçüncü bir misal olarak mesela Carl Brockelmann (1868-1956) zikredilebilir. Bu âlim, kendi kültürünü incelemek varken, İslam kitabiyatına ömür harcamamış olsaydı, *Geschichte der Arabischen Litteratur* (GAL) vücuda gelmeyecek, bizim gibiler, ecdad yadigârı yazmaların yerlerini dahi öğrenebilmek için birer Evliyâ Çelebî olmak zorunda kalacaktı.

Misal kabîlinden verdiğim bu vazgeçilmez kaynakların dışında, gayr-i müslim İslamiyâtçıların şükran duyulacak başka mesaileri de olmuştur ki, bunlardan birisi başta işaret ettiğim, müslüman âlimlerin yazma hâlindeki müstesna değerde eserlerini ilk defa ilim dünyasının istifadesine sunmuş olmalarıdır. Taberî'mizin benzersiz *Ṭārîḫ*'ini, bizim *Keşfu'z-Zunûn*'umuzu ve pek çok benzerlerini basılı olarak okuyabiliyor olmayı onların ihtimamına borçluyuz. Bu durum bütün bir İslam dünyası için geçerlidir. Mısırlı bir âlimin dediklerine kulak vermek, herhâlde yeterli olacaktır. Kendisine, başta İmam-ı Şâfi'î'nin pek değerli *er-Risâle* isimli eserinin tahkikli neşrini borçlu olduğumuz Ahmed Muḥammed Şâkir (1891-1957), Yaḥyâ ibn Âdem'in (ö. 203/818) *Kitābu'l-Ḥarâc*'ını 1928'de, kendi tahkikiyle yayımlamıştı. Bu mühim kaynak, daha önce T.

DİZİN

- I. Velid 274, 281
 I. Yezid 116, 135, 155, 192, 205; ~'in ölü-
 mü 353
 II. Mervān (Mervān ibn el-Hakem) 176,
 187, 218, 286; ~'in kabri 325
 II. Ömer 46, 70, 74, 101, 167, 185, 242,
 293, 351
 II. Yezid 293
- A
 'Abbās ibn Mirdās 47
 'Abbās'ın oğlu 'Abdullāh 220
 Abbasi 75, 104, 144, 159, 170, 190, 195,
 208, 210, 211, 218, 219, 220, 223,
 224, 227, 337, 353; ~ hanedanı 75; ~
 ler 72, 95, 131, 145, 184, 190, 234, 274
 'Abd Yağūs 93, 166
 'Abdānu'l-Hūzi 272
 'Abde ibn eṭ-Ṭabīb 97
 'Abdu Kulāl 282
 'Abdukulāl 282
 'Abdullāh el-Haḍramī 183
 'Abdullāh ibn 'Abbās'ın mezarı 347
 'Abdullāh ibn 'Avn 195
 'Abdullāh ibn Ca'fer 198
 'Abdullāh ibn Ced'an 76, 93
 'Abdullāh ibn el-Kevvā 259
 'Abdullāh ibn Evfā el-Yeşkurī 259
 'Abdullāh ibn ez-Zubeyr 131, 156, 179,
 339
 'Abdullāh ibn Ubeyy 340
 'Abdumelik (Halife) 171, 192, 195, 339;
 ~'in hilafeti 325
 'Abdumelik ibn 'Umeyr 242
 'Abdulmuṭṭalib 153; ~ ailesi 50; ~'in to-
 runu 99
 'Abdul'aziz 'Abdulhak 17
 'Abdul'aziz ibn Mervān 354
 'Abdul'aziz ibn Zurāra 109
 'Abdurrahmān Bedevi 15
 'Abdurrahmān ibn Ebi Bekr'in mezarı 349
 'Abdurrahmān ibn Ebī'z-Zinād 66
 'Abdurrahmān ibn İsmā'il ibn 'Abdu Kulāl
 ibn Dāz 281
 'Abdurrahmān ibn Semura 282
 'Abduşşems kabilesi 287
 'Abid ibn Şeriya 156
 'Abs kabilesi 118
 'Absī Ebū's-Şağb 325
 aḥbār 261
 'Accāc 97
 Aḥṭal 96, 182, 289; ~ 'in beyti 150
 acem 174, 177, 181, 189, 218, 215, 225,
 226, 246; ~ ler 240; ~ lerin değeri 240;
 ~ lerin dinî metinleri 245
 Aḥū Muḥsin 251
 'Ad 261
 adalet 55
 Ādem (Hz.) 124, 242, 256, 289, 296, 305
 'Ādem ibn 'Abdulaziz 74
 'Adi ibn Arṭāt 351
 adil 307
 'Adiyy ibn en-Neccār ailesi 154
 'Adnān 157, 212, 234, 250, 256; ~ kabi-
 lesi 206
 Adnanlıların şanı 250
 'Aṭā' 178
 Aeduer ve Sequaner 134
 atyabān 60
 Afrika 213, 225
 Afrikalı Hāricī ilahiyatçılar 225
 Afşin 221
 ağaç 78
 ahlāk reformcusu 311
 ahlākîlik 55
 Aḥmed el-Kebir 350
 Aḥmed Emīn 15
 Ahmed Hamdi Aksekili 21
 Aḥmed ibn Ebi Du'ād 239
 Aḥmed ibn Hānbel 25, 350
 Aḥmed ibn Muḥammed 369
 Aḥmed Muḥammed Şakir 12
 Ahmed Na'im 24
 Aḥnef 219
 el-Aḥnef ibn Kays 95
 Aḥvaş 123, 202
 Ahvāz 245
 Akgün, Hüseyin 19

akrabalık 48, 136, 169, 312; ~ ve mensu-
biyet ilişkileri 48
Alevi 211, 326, 337; ~lerin azılı düşmanı
205; ~ şair 337
Ali 348; ~ taraftarları 156; ~nin muarızla-
rı 259; ~nin oğlu Hüseyin 191
'Ali el-Misri 336
'Ali Hâsen 'Abdülkâdir 17
'Ali ibn Cehm es-Sâmî 201, 267, 272
'Ali ibn Hâtil 173, 209
'Ali ibn Şefî 109
'Ali Şâhib ez-Zinc 211
'Ali taraftarı 113
âlimler 170
'Alkame ile olan münafere 103
Allah: ~ korkusu 124; ~Resulü'nün şahsi-
yeti 47; ~'a ihlasla bağlı muttakiler 345;
~'a şîrk 242, 312, 355; ~'a ta'zim 130;
~'in emrine teslimiyet 343; ~'in indirdiği
48; ~'in Mukaddes Kitabı 230; ~'in Re-
sulü 42, 296
Allahsız Semudlular 159
'Allân eş-Şu'ûbî 289, 290
Almanca 16, 18, 19, 20, 29, 240, 327
Almerinidler
Almohad
Almoraviler
Altın Çayırhıklar 284
Amâlika 242
'Amir ibn et-Tufeyl 89, 103, 322, 323
'Amir ibn 'Uheyimr ibn Behdele 103
Âmirî 142; ~ler 113, 142
'Ammâre 192
'Amr ibn el-Ahşâs 123
'Amr ibn el-'Âş 154
'Amr ibn el-'Âşî 125, 263, 349
'Amr ibn Kulşüm 49, 56, 62, 63, 87, 148,
153, 306
'Amr ibn Luhayy ibn Kame'a ibn Hindif
268
'Amr ibn Ma'dikerib 72, 76, 111, 239
'Amr ibn Şâbit 82
'Amr ibn Ze'bal 138
Ananias kilisesi 350
'Â'im 38
'Â'îşe (Hz.) 344, 351
A'sâ 39, 60, 135, 157, 318
Antakiyalı şair 139
'Antar 192
'Anter 173, 189, 193, 333, 335, 336; ~
hikâyesi 333; ~ kıssası 336; ~'in gözyaş-
ları 333; ~'in kesh arkadaşları 192; kahr-
man ~'in babası Şeddâd 334
'Antere 90, 118, 193, 296, 359
'Anterroman 103, 193, 204
Antik Çağ 231
antropoloji 347

Apollon 327
Arab; ~ âdeti 341; ~ ahlâkı 40; ~ ahlâkı
53; ~ âilesi 190; ~ aristokrasisi 129, 200;
~ beyti 276; ~ dostu 276, 281; ~ dünya
görüşü 130; ~ düşmanları 223; ~ ede-
biyat âlemi 212; ~ edebiyat meraklıları
247; ~ edebiyat tarihçileri 343; ~ ede-
biyatı tarihi 177; ~ fazileti 119; ~ gele-
neği 95; ~ Halifelîği 225; ~ halk kitabla-
rı 341; ~ hicviyesi 205; ~ hissiyatı 72; ~ ir-
kının megalomanlığı 218; ~ imparator-
luğu 218; ~ kabile teşkili 114; ~ kabi-
lecilik gururu 363; ~ kabileleri 52, 132,
139, 146, 148, 155, 157, 182, 280,
285, 317; ~ kabilesi 176, 211, 235; ~
kavimleri 332; ~ kavminin tarihî mev-
kii 249; ~ kıyasının kaideleri 175; ~ kı-
zın Farslı ile evlenmesi 163; ~ kızının
yabancı memleketliyle evlenmesi 193; ~
lisan ilmi 253; ~ lisanı 180, 184, 297;
~ memleketleri 332; ~ Mevâllileri 176;
~ milleti 304; ~ müellifleri 247; ~ mürüv-
veti 72, 86; ~ müşrikliği 311; ~ neseb-
cileri 114; ~ olmayan kadın 190; ~ ol-
mayan kadınlardan olan çocuklar 186;
~ olmayan milletlerin şairleri 162; ~ ol-
mayan yabancı ırklara mensup kimse-
ler 168; ~ olmayanlar 128, 242, 366; ~
övünmesini gülünç hâle sokmak 130;
~ putperestliği 304; ~ putperestliğine
aid âdetler 342; ~ putperestlik geleneği
340; ~ şair ve kahramanları 119; ~ şa-
iri 176, 177, 184, 194, 195, 238, 249,
252, 279, 369; ~ şairleri 56, 68, 327;
~ şiiri 147, 163; ~ taassubu 214; ~ ten-
kidçileri 156, 265; ~ terbiyesi 90; ~ ve
Acemin eşitliği akidesi 207; ~ ve Berberî
kabileleri 130; ~'in dili 228; ~'in gös-
terdiği hürmet 315; ~lar 80, 130, 161,
170, 181; ~lar ve gayr-i Arablar 215;
~lara hürmet göstermeyi tavsiye eden
hadisler 225; ~lardan Farslıların Hak-
kının Alınması 239; ~ların adaleti 368;
~ların an'anevi dünya görüşü 52; ~ların
aristokrat tasavvurları 196; ~ların baba-
sı 158; ~ların Başı 140; ~ların eski örf
hukuku 168; ~ların Farslılarla olan mü-
nasebetleri 164; ~ların fazilet akidesi 54;
~ların gündelik hayatları 161; ~ların ic-
timai görüşü 119; ~ların mâtem âdetleri
344; ~ların mâtem âdetleri 344; ~ların
soy akrabaları 213; ~ların sürgün kabi-
lesi 131; ~ların Şerefi 295; ~larla Arab
olmayanların eşitliği 217; ~larla ber-
aber Arab olmayanların müsavatı 162;
~lık 130, 147, 218, 224, 232, 234, 240,

- 252, 273, 291, 292; ~lılık 241; eski ~ 39, 53, 56, 57, 58, 88, 98, 102, 106, 147, 149, 169, 171, 185, 197, 208, 259, 260, 264, 269, 270, 280, 284, 309, 311, 324, 327, 331, 332, 338; eski ~ âdeti 103; eski ~ dünya görüşü 58; eski ~ kahraman ve şairleri 57; eski ~ lisanı 52; eski ~ların ictimai münasebeti 53; eski ~ların İranlılar ve Yunanlılarla temâsi 162; aristokrat ~lar 200; asil ~ 128; çöl ~ı 42, 234; kabile ~ı 168; kusursuz ~ 174; müfit ~ milliyetçileri 185; safsan ~ 165, 168, 171, 208, 241; safsan ~lar 205; şehir ~ları 43
- Arabca 9, 35, 74, 79, 85, 134, 175, 176, 180, 217, 249, 251, 279, 291, 296, 297, 298, 367; ~ metinler antalojisi 291
- Arabistan 38, 40, 49, 51, 76, 133, 146, 151, 155, 162, 212, 243, 279, 282, 318, 332, 343, 355
- Ârâmî 232; ~ halkı 228
- Ardeşir 246
- Arğat ibn Zufer 286
- Artemis 327
- aruz 172, 298
- 'Asabiyya 150
- asalet 86
- Aşfer 366
- 'Aşi ibn Vâ'il 263
- asil 87
- Aşma'î 'Abdûlmelik ibn Kureyb 186, 275, 280, 281
- 'Aşâ'ir kurbânı 320
- Âşşâr toplayıcısı 59
- Ateşgedelerin renkli pantolonları 163
- atın kâkül 341
- atlar 170
- Augustinus 47
- Avesta 246
- 'Avf sülalesi 286
- 'Avfi 286
- ayrılayıcı 271
- 'Ayn et-Temr 208
- 'Azza el-Meylâ 66
- B
- Babanzâde Ahmed Na'im 21
- Bâbek isyanı 221
- Babil: ~ edebiyatı 231; ~ imparatorluğu 229
- Babilîler 263
- Bâhile 94; ~ kabilesi 95, 168
- Bâğdad 196, 199, 222, 293, 350
- Bahâ'uddîn el-Âmilî 79
- Bahile kabilesinin mesalibi 283
- Bahilîli kadının oğlu 95
- Bahîra 61
- Bahreyn 117, 143, 163, 267; ~ valisi 172
- Bakkâl 300
- balık yüzgeçleri 166
- barbar 159, 194, 211, 224, 233, 245, 306; ~lar 98, 220
- barbarca 311, 353; ~ an'aneler 311
- Barbier de Meynard 61, 91, 246
- Bargés 142
- Barrâz ibn Kays 62
- Basra 70, 96, 130, 131, 139, 152, 178, 184, 206, 208, 266, 280, 283, 294, 326
- Basralı 138, 206, 229
- baş: ~a toprak dökülmesi 345; ~taki saçların kesilmesi 345; ~taki saçların kurban edilmesi 342
- bâtıl inançlar 354
- Bâzân 162, 175, 176
- Becîle 287
- Becker, Carl 14
- bedevi 42, 43, 44, 83, 84, 152, 163, 174, 184, 213, 219, 288, 322, 327, 328; ~ Arabların duası 83; ~ kabilesi 174; ~ şairi 174; ~ler 42, 43, 45, 46, 103, 136, 174, 219, 328; ~lerin harb nidası 113; ~lerin kabalığı 44; imanlı ~ler 43
- bedevilik 44, 78
- Bedî'u'l-Hemadâni 297
- Bedir 71, 106, 112, 174, 258, 307, 338; ~ muharebesinin esirleri 174
- Bedr ibn Ma'ser 105
- Bekr ibn en-Nattâh 135
- Bekr ibn Vâ'il 95; ~ kabilesi 109
- Bekr ve Tağlib 173
- Belâzuri 241
- Belhlîler 245
- Benû 'Âmir 94, 261, 273
- Benû 'İcl 163
- Benû 'Abs 149, 333, 334, 335, 336
- Benû 'Âmir 113
- Benû 'Âmir ibn Şa'sa'a 46, 109, 115
- Benû 'Avf 258, 286
- Benû Dârim 136
- Benû Debâb 322
- Benû Erzem 283
- Benû Esed ibn Huzeyme 152, 258, 288
- Benû Ezd 210
- Benû Ezrak âilesi 136
- Benû Fehm 263
- Benû Fezâra 333, 334
- Benû Hânîfe 159, 286
- Benû Hâriş ibn Ka'b 207, 209, 271
- Benû Hâş'am 185
- Benû Hâşim 192
- Benû Hâzrec 44

Benü Himmân 209
Benü Huzeym 116
Benü 'İcl kabilesi 294
Benü İsmâ'il 158
Benü İsrail 44
Benü Kaḥḫāndan 207
Benü Kārṁ mescidi 131
Benü Kelb 109
Benü Kināne 202
Benü Kuleyb'in mescidi 131
Benü Kureyş 95
Benü Maḥzûm 70, 261
Benü Māzin 115
Benü Mezhiç 89
Benü Minḳar 289, 290
Benü Muğira kabilesi 338
Benü Murra 198, 283
Benü Muḡlic 115
Benü Nāciye 267, 268
Benü Nahd 136
Benü Nizār 149
Benü Nuceyh 186
Benü Numeyr 94
Benü Ribāb 118
Benü Şakîf 159, 258
Benü Sāme 266, 267, 268
Benü Sa'd 118, 119, 282, 290; ~ kabile-
si 203
Benü Şa'lebe ibn 'Ukābe 109
Benü Sebt 288
Benü Şu'āl 228, 271
Benü Şeybān 149, 164, 182, 211
Benü Temim 45, 83, 104, 118, 136, 152,
209, 314
Benü 'Uḳayl 61
Benü Umeyye 159
Benü Zāmra 62
Benü Zubeyd 73
Benü Zubyān 118
Benü Zureyk'in mescidi 131
Benü'l-Aḥrār 183
Benü'l-'Anber 272
Benü'l-Hāriş ibn Fihri kabilesi 330
Benü'l-Huceyn 204
Berācim 118
Berberi 130, 192; ~ kabileleri 213; ~ler
213; ~lerin Arab soyları 213
Bercher, Léon 18
Bermekiler 234
Berr ibn Ḳays 213
Beşhare 201
Beşferûc 201, 205
Beşşār ibn Burd 185, 235, 290
bey'at 46, 99, 128, 162, 355
beyaz: ~ ırklar 127; ~ koyunlar 181
Beyhare ibn Firās 46
biyıkları tıraş etmek 204

Biblik hikaye 92
Bilāl ibn Ebî Burde 195, 288
Binbir Gece Masalları 336
binicilik 227
Birûni 240, 247, 251, 292, 293
Bizans Kayserinin sarayı 129
Brünnow 71
Bu'āş meydan muharebesi 106
Buḫārî 115, 179, 200, 202, 220, 257
Buceyr 50, 51
Buhterî 293
Buhturî 97, 273
Burckhardt 328
Buşkest 176
Büyî: ~ beyi 232; ~ hanedanı 61; ~ ida-
recileri 231
bütün insanların eşitliği 181
Büyük Rusya 355

C
Cābir es-Sinbist 89
Caetani 24, 25
Caetani, Leone 22
Cahen, Claude 14
el-Cāḥız 35, 230, 240, 241, 243, 244,
248, 250, 251, 275, 293, 331, 360, 364
cahil 307, 308, 310, 313, 314
cahiliyye 37, 38, 40, 49, 52, 54, 57, 58,
61, 62, 63, 67, 73, 75, 83, 90, 93, 96,
97, 98, 100, 101, 105, 106, 107, 112,
121, 124, 126, 132, 133, 146, 163,
192, 198, 203, 239, 263, 275, 304,
305, 306, 308, 310, 311, 312, 313,
327, 336, 337, 338, 340, 342, 343,
345, 348, 353, 357, 359; ~ ahlak pren-
sibi 54; ~ Arabları 38, 40, 62; ~ değerle-
ri 126; ~ devri 73, 124, 239, 304, 310,
338, 340, 348; ~ dünya görüşü 57; ~
lafzı 305; ~deki en şüh şair 62; ~den
kalma şiir 80; ~nin asaleti 99; ~nin dış-
layıcı fikriyatı 198; ~nin Güney Arab-
lı kahramanı 239; ~nin mâtem âdetleri
346; ~nin zıddı 305
cāhillik 56, 248
Calcutta 26
Ca'fer ibn Ebî Tālib 311
Ca'fer ibn 'Ukbe 72, 332
cāriye 187, 188, 190, 191, 193, 209, 214,
342; ~ler 189, 366
Cebele ibn el-Eyhem 66, 129
Cebrail 296
cehalet devri 305
cehl 41, 307, 308, 309, 311
Cemil 108
cenaze 321, 337, 339, 342, 347, 350,
351; ~ alay 334; ~ arkasından ağlayan
ücretli kadınlar 342; ~ namazı 344

- cennet 58
cennetlik 82
Cerir 94, 163, 192, 214, 335; ~'in hicvi-
yeleri 92, 94
Cerm 237
Cevâlikî 164
Cevvâs 108
Cezîre 178
cimrilğin medhi ve cömertliğin zemmi 235
cimrilik 235, 289
coğrafyacılar 148
Coulanges, Fustel de 318
cömertlik 110, 235
Cubeyr ibn Mu'îm 257
Cuheyne 136, 137; ~ kabilesi 136
Cuma 296; ~ sabahı 337
Curaş 114
Cuzâm kabilesi 155
Cürhüm 261
- Ç
Çerkes Sultanları 232
Çin kralı 242
- D
Dabbe 113
Dağfel ez-Zuhli 259, 260, 261, 262, 270
eđ-Đaḥḥāk ibn el-Muzāhim 178
Dāḥis-Cebre harbi 53, 275
Đamra en-Naḥşalı 353
Dānişmend, İsmail Hāmi 22
Da'iy 202, 208, 211, 271
Daphne 327
Dārā ibn Dārā 234
Dārim kabilesi 186
Dāru'l-Hadīs 22
Deccāl 101
defin âdetleri 357
Deri 245
Devāvān 258
develer 332; ~le ilgili eski an'ane 61
Devrin İncisi 232
Devs kabilesi 323
Deylemî 223, 231, 245
Deylemliler 223
Dımaşk 129, 157, 297
Dihkân 170, 209; ~lar 170, 238
Dık el-Cinn 228
dikili taşlar 319, 320, 323
dilci 117, 234, 288
dîn 52; ~lerin Menşeleri 241
Di'bil 138, 139, 229
Đirār ibn 'Amr el-Ğaṭafāni 229, 230; ~'in
akidesi 230
Dirariler 230
Divān 258
- diyet 168
doğumdan mütevellid akraba 166
Doughty 343, 368
Dozy 38, 145, 146
dua öğrenmek isteyen kimse 83
duhâ ve asr namazı 82
Dureyd ibn eş-Şimme 93, 320, 323, 343
- E
Ebān ibn 'Abdulḥamid er-Rakḫāşî 279, 285
ebedî kabile düşmanlığı 311
Ebrehe 158, 282
Ebū 'Abdullāh el-'Ābiverdî 247
Ebū 'Afeḳ 120
Ebū Aḥmed ibn Yaḥyā el-Belāzurî 241
Ebū 'Alî 207
Ebū 'Amr ibn Umeyye 271
Ebū Bekr es-Sūlî 211
Ebū Bekr ibn el-Enbārî 299
Ebū Bekr Muḥammed [ibni'l-Ḥasen] ibn Dureyd 292
Ebū Bekre 206, 210, 283; ~ ailesi 206
Ebū Buceyr 232
Ebū Ca'fer el-Manşūr 144, 218, 236
Ebū Cehm ibn Huzeyfe 270
Ebū Cemed 282
Ebū Dāvūd ve et-Tirmizî 124; ~'nin hadis mecmuaları 123
Ebū Du'ād el-lyādî 239
Ebū Eyyūb el-Enşārî 69
Ebū Firās el-Hemedāni 91
Ebū Fulān 363
Ebū Gōş 134
Ebū Hafşā 287
Ebū Ḥamza 176, 244
Ebū Ḥanife 198, 200
Ebū Ḥayyān 235
Ebū Ḥırāş 142
Ebū Hureyre 82, 128, 180, 268, 310, 311, 349
Ebū İshāk İbrāhim eş-Şūlî 176
Ebū Kāhil 202
Ebū Mehdiyye 83
Ebū Miḥcen eş-Şekafî 57, 68, 69
Ebū Mūsā el-Eş'arî 54, 113
Ebū Mūsā ibn Nuşayr 176
Ebū Nuḫeyle 209, 229
Ebū Nuvās 72, 75, 130, 139, 147, 183, 202, 219, 334
Ebū Reb' 42
Ebū Riğāl 158
Ebū Şafra 205
Ebū Sa'id er-Rustemî 83, 236
Ebū Sarḥ 203
Ebū Şevr 73, 74
Ebū Sufyān'ın kabilesi 205

- Ebü Tâlib 50
Ebü Temmâm 219
Ebü 'Ubeyd el-Kâsim ibn Sellâm 273
Ebü 'Ubeyde 129, 148, 151, 155, 208, 274, 275, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 287, 288, 289, 294, 320, 330, 331
Ebü 'Uşmân Sa'id ibn Humejd ibn Bahtigân 238
Ebü 'Uyeyne 236
Ebü Zerr 125, 126
Ebü Zeyd el-Enşârî el-Başrî 175
Ebü Zeyd Sa'id ibn Evs 275
Ebü'd-Delfâ 139
Ebü'l-'Acem 215
Ebü'l-'Alâ el-Ma'arrî 219, 252, 272, 293, 321, 353
Ebü'l-'Atâhiyye 174, 183, 210
Ebü'l-Buhteri 272
Ebü'l-Esved ed-Du'elî 170
Ebü'l-Faql es-Sukkerî 247
Ebü'l-Ferec el-İşlahânî 241, 280
Ebü'l-Hindî 69
Ebü'l-Hüseyn [Ahmed] ibn Fâris 297
Ebü'l-Kâsim 'Alî el-Tenûhî 139
Ebü'l-Muhalhim 269
ecdad: ~ ismi 118; ~ izleri 50; ~ tâzimi 318; ~in fazileti 87; ~in şamı 86
Ehğal 277
Ecrabân 118
edeb kitabiyatı 141
Eqdâd 256
Ehl-i Tesviye 217, 239
Ehlu'l-Meşâlib 288
ekzogami 136
Emevî 93; ~ devri 144, 203; ~ Halife-si 'Abdûlmelik 51; ~ hanedanı 220; ~ karışıklığı 159; ~ Kureysîliler 131; ~ ve Abbâsî sülâleleri 218; ~ler 69, 131, 233, 241, 259, 267, 324; ~in devri 185; ~in koyu taraftarı 156
Emîr Meysere 333
Emîru'l-Mü'minin 177
Endülüs 133, 208; ~ün fethi 133
Endülüs'lü 235, 240
Enes 100
ensab 319, 321, 327, 346; ~ âlimleri 157; ~a kurban kesme 346
Ensar 100, 106, 107, 135, 140, 141, 143, 144, 151, 152, 153, 154, 155, 157; ~in sarığı 150; ~in şiiri 154; ~ı medh 151; ~ı övmek 151; ~in diğer insanlara nisbeti 141
Ensârî 82, 143
Erdeşir 293
Erğât 267
Erğât'ın oğlu 'Amr'ın ölümü 347
Erhabî 74
Esav 366
Esed 152, 194, 258, 287, 288; ~ ile Gata-fân 118
Esedi 272; ~ler 260
eski Toledôth 261
Eslem kabilesi 46
Esmâ ibn Hârice 156
Esmîn'in şarab düşkünlüğü 66
Esved 82
eşitlik 126; ~ akidesi 169; ~ prensibi 157
etimolojik 52, 306, 319
Evhemeros 315
evlenme: ~ akdi 271; ~ akrabalığı 115, 136, 147
evlilik 60, 136, 196, 197, 202, 271, 272
Evliyâ Çelebi 12
Evs ibn Hacer 56, 264
Evs ve Hâzrec kabileleri 106, 172
Evzâ'î'nin hocası 178
ezan 154
Ezd 156, 229; ~ kabilesi 147, 168
Ezdi 135; ~lerin putu 38
Ezkubâğlılar 182
Ezrakî 80, 87, 105, 110, 136, 153, 154, 163, 203
F
el-Faql ibn 'İsâ er-Rakkaşı 279
el-Faql ibnu'r-Reb'e 281
fakihler 189, 200
fal okları 64, 318
Fâris 181, 245, 297, 298, 299, 300
Fars 163, 164, 175, 182, 193, 194, 212, 214, 216, 218, 219, 220, 221, 226, 227, 234, 235, 238, 239, 251, 252, 278, 279, 281, 289, 291, 293, 294; ~ atasözleri 247; ~ imparatorluğu 164; ~ kralı 308; ~ milliyetçiliği 212; ~ muhalefeti 163; ~ ordusu 175; ~lar 249, 294
Farsça 163, 176, 201, 243, 245, 249, 279, 293, 294, 295; ~nın tahkik edilmesi 163
Farslı 163, 175, 184, 190, 192, 193, 204, 211, 212, 220, 225, 227, 228, 233, 234, 236, 237, 238, 239, 245, 247, 269, 270, 272, 278, 279, 285, 286, 290, 369; ~ Müslümanlar 233; ~lar 164, 170, 173, 176, 181, 214, 215, 222, 228, 238, 243, 245, 248, 294; ~lara karşı açıkça izhar edilen düşmanlık 164; ~ların Arab kültüründeki hissesi 175; ~ların Arablara Efdaliyeti 239; ~ların Kureysi 235; ~lık 163, 212, 234
Fas: ~ kralları mezarları 326; ~ şehri 130
Fatimî hanedanlığı 287
faziletler 289; ~ ve fenalıklar 87; ~le ilgili Büyük Kitap 272

- Fedām 163
Fedeki ibn A'bed 282
Ferasān 117
Fereздақ 94, 109, 116, 131, 136, 147, 156, 159, 183, 192, 273, 325, 354
Ferrūh 215
fetrec 229
Fezārī Manzūr ibn Zebān 67
Fezariler 260, 333
fikhī hüküm 178
Filistin ülkesi 134
filologlar 361
filozoflar 229, 251
Finn 134
Firdevsī 247
Firūz'd-Deylemī 175
Firtüzābādī 354
Flügel, Gustav 11
Fraenkel 173
Fransızca 13, 33, 317, 327
Frazer, James S. 347, 348
Freytag 307
Fülā siyahileri 213
G
Gā'ön Haja 262
Gaṭārīf 168
Galenus 248
Gālīb ibn Şa'sa'a 109
Galiliyalı Juda 361
Galya 134
Gāmgame 287
Ganiyy 42, 43
Gassān 140
Gassani 173; ~ler 317
Çaşūb 333
Gatafān 118; ~ kabilesi 179
gayr-i Arab 128, 193, 196, 204, 214, 216, 225, 230, 233, 277, 290, 365; ~ ırklar 128; ~lar 161, 165, 166, 168, 181, 217, 243, 250, 278, 297; ~ların Arablardan aşağı olduğu görüşü 162; ~ların ceddî olarak İshāk 215 gayr-i meşru 68, 205, 263
gayr-i müslim Farslılar 215
gelenekte hor görülen meslek kazançları 345
Gemara 270
el-Çiṭrīf ibn 'Aṭā 209
Çilān eş-Şu'ṭibī 290
Goldziher 13, 14, 15, 18, 20, 21, 22, 23, 28, 29, 83, 229, 300; ~e göre Kur'an-ı Kerim 28; ~in Arabcaya çevrilmiş ikinci büyük eseri 18; ~in garb İslamolojisiindeki sarsılmaz mevkii 15; ~in gayr-i müslim hayranları 24; ~in hadisile ilgili tezleri 17
Gottwaldt 292
gramer 34, 172
gurur 56, 136, 161, 185, 195, 283
Gutschmid, Alfred V. 230
gümrük ve vergi toplayıcıları aleyhindeki şiir 59
günah 63; ~ların anası 63
günahkârlar 166
güneş 304
Güney Arab: ~ halk ruhu 76; ~ halkı 138; ~ kabileleri 140, 147; ~ kültür bölgesi 39; ~ mázisi 151; ~ları 39, 40, 132, 133, 137, 138, 141, 147, 148, 152; ~larının İsmâ'il'den gelme soyları 158; ~larının müdafaası 138; ~lı 137, 153, 229, 239; ~lı edip 153; ~lığı 141
Güney Arabistan 38, 40, 133, 146, 151, 155, 162, 212, 282, 355
Güneyli Arab 39, 135, 140, 143, 145, 147, 148, 149, 150, 153, 154, 157, 181, 213, 260, 284, 340; ~ Emir 39; ~lar 135, 137, 142, 146, 147, 149, 151, 153, 155, 158, 220, 235, 318; ~ların medhetme 151; ~ların an'aneleri 149; ~ların büyüklük emelleri 139; ~ların dini isimler listesi 39
Güneyli ve Kuzeyli Arablar 151, 255
Güneyliler 146, 235
güzel sabır 344
H
Habeş 181, 311, 367
Habeşçe 282, 297
Habeşli 127, 128, 204, 207, 230, 282; ~ Bilāl 204; ~lerin siyah cildi 128
Habiṭāt 94; ~ kabilesi 95, 136
hac farızaları 315
Haccāc ibn Yūsuf 158, 159, 198, 206, 208, 210, 325; ~a karşı beslenen nefret 158
Hācer 191; ~ pazarı 109
Hācī 'Abdulḡanī en-Nābulusi 133
Hācī Zihni Efendi 194
Hācib ibn Zubyān 137
Hācib ibn Zurāra 148
Hāciz 111
hadd cezası 188
hadis: ~ filolojisi 210; ~ literatürü 121; ~lerdeki akidelerde geçen ikazlar 345; ~leri doğuran ahval 144; eski ~ler 128; kanonik ~ mecmuaları 125; mevzu ~ler 266; müsbet ~ler 127; nebevî ~ler 101, 139; uydurma ~ler fihristi 245
hadisimsi rivayetler 140
Hadramevtli 317
Hadramevtli 317; ~ler 158
Haṭar 106
Haṭīb-i Bağdādī 26

- el-Hakem ibn 'Abdel 157
 Hâk-i Kerbelâ 354
 Hakîm ibn 'Abbâs el-Kelbî 138
 Halévy 150
 Hâlid ibn 'Abdullâh el-Kasrî 287
 Hâlid ibn Kulşûm 274, 281
 Hâlid ibn Velid 338; ~'in mezarı 339
 Halîf 121, 169; ~ler 166
 Halîf 168
 halife hanedanlığı 104
 halîm 310, 313
 Hâmal ibn Bedr 307
 Hamdân kabileleri 235
 Hamdânî 133
 Hammâd 'Acred 236
 Hammâd er-Râviye 269
 Hammer-Purgstall 240, 333
 Hâmza 296
 Hâmza ibn el-Hasen el-İşfehânî 201, 292
 Hândak'ın ölümü 348
 Hanefiler 352
 Hansu, Hüseyin 16
 Hanzâlî Dağfel [ibn Hanzale] 259
 haram 73, 76, 312, 318, 355
 harb esirleri 263; ~ni ve kölelerini evlad edinme 203; ~nin saç örgülerinin kesilmesi âdeti 341
 Harb kabilesi 88
 harb nidası 111
 Harbli ruhlar 88
 Harezmi Gürcaniyyesi 300
 Hârice kabilesi 196
 Hâricî 159, 176, 206, 207, 208, 225, 229, 244, 259, 271, 277; ~ fırkası 207; ~ isyânı 176; ~ şair 206; ~ler 206, 225, 229, 275, 339; ~Mevâlî ayaklanması 207
 Hâricilik 277
 Hâriş 190, 267
 el-Hâriş ibn Cebele 92
 el-Hâriş ibn Hilizza 244, 317
 Hâriş ibn Kelde 283, 308
 Hâriş ibn Varķā 112
 Hârişe ibn Bedr 71, 258
 Harra ülkesi 331
 Harrân 229
 Harranlı 229; ~ âlimler 231
 Hârûn-i Reşid 96, 145, 205, 209, 223, 269, 281, 283, 289, 364
 Harûrâ 259
 Hasan (Hz.) 354
 el-Hasan ibn Sehl 243
 haseb 86, 88
 el-Hasen ibnu'l-Hasen 178, 348
 Haş'am bedevileri 113
 Hassân ibn Şâbit 49, 60, 62, 63, 64, 65, 66, 88, 92, 96, 104, 151, 152, 153, 154, 166, 186, 202, 203, 219, 227, 229, 237, 258, 310, 317
 Hâşim 104, 153; ~ âilesi 202
 Hâtîm 88, 106, 111; ~'in fazileti 88; ~'in mezarı 321; ~'in mezarındaki âbide taşları 322
 Hâtîm-i Tâyi 219
 Havaric 84
 Havazin 104
 Havle bint Mukâtil ibn Kays ibn 'Aşim 195
 Hayber gazası 82
 Hayber Yahudileri 335
 Hayberli esirler 336
 Haydâr ibn Kâvüs 221
 Hayyân en-Nebağî 184
 Hayzurân 209
 Hebron 133
 Helot 228
 Hemdânî 260
 el-Hemdânî Hasan ibn Ahmed 355
 Hemedân 135, 140, 157, 369
 Hendek 338
 Heradot 340
 Heraklius 70
 el-Hesnâ 71
 Heyde 331
 el-Heysem ibn 'Adiyy 196, 242, 271, 274
 Hristiyan 51, 52, 70, 129, 163, 172, 226, 246, 277, 336, 365; ~ fikirleri 52; ~ imparatorluğu 70; ~ müellif 246; ~lar 77, 304
 Hristiyanlık 51, 52, 129, 172, 303
 hırsızlık 312, 355
 Hicaz 70, 173, 238, 351; ~ valisi 70
 hiciv 97, 106, 203, 258
 hicret 38, 41, 146, 213
 hicvî beyitler 203
 hicviye 48, 92, 95, 104, 137, 166, 183, 205, 206, 212, 239, 272, 273, 280
 hicviye 92, 93, 96; ~ci 138; ~ler 89, 92, 235
 hidayete erme 45
 Hikmet Hazinesi 234
 hilafet müessesesi 222
 hilf 114, 115, 116, 119, 121, 149; ~ ittifakı 115
 hilm 307; ~'in zıddı 314
 Himâ 324
 Himâs kabilesi 104
 Himrân ibn Ebân 208
 Himyer 139, 140, 156, 252
 Himyer 156
 Himyeri 205; ~ kasidesi 151
 Hind; ~ usturası 92; ~ ve Yunan edebiyatı 190
 Hindif 152

- Hindistan: ~ cevizi 242; ~ kralları 242
Hindliler 247, 248; ~in hikmetleri 245
Hîr 229
Hîre 92, 164, 172, 173, 264; ~ devleti 164; ~ kralı 92, 193
Hîrelilerin şarkıları 66
el-Hîrîrî ibn Râşid 268
Hişnu 335
Hişâm (Halife) 147, 284
Hişâm ibn el-Kelbî 270
Horasan 135, 143, 176, 178, 184, 209, 218
Horasanlılar 145, 218
horozlar 134
Houtsma, M. Th. 299
Hıcr kabilesi 288
Hûd 49, 79, 242
Huddân 229
Hudeybiye 44
Huṭay'e 90, 95
Huṭc 205
Hûle 244
Huṭvânî kasidesi 155
Humrân ibn Ebân 195
Huveys ibn 'Anneb 108, 228
Hurgronje, Snouck 14
hurma şarabı 76
Hurrahûsrev 175
Husrev 83, 164
el-Huṣrî 35
hutbe 122, 244
Huṣā'a 141, 265, 268; ~ kabilesi 115, 131, 135, 138, 202
Huṣā'iler 104
Huṣeyl 77, 141
Huṣeyli 142, 146, 178; ~ler 60
Huṣeyme 111, 183
Hülagû 368
Hüseyin (Hz.) 251, 345, 354; ~in katli 156
Hüsrev 281; ~ler 227, 242
- I
Imru'l-Kays 100
Irak 138
ırk 123, 125, 138, 144, 145, 146, 148, 149, 150, 152, 156, 157, 161, 180, 185, 207, 212, 363; ~ nefreti 149; ~ rekabeti 145, 150; ~ tefriki 123; ~ ve kabile farkları 125; yabancı ~ların alt seviye-de oluşu anlayışı 162
ırkçı: ~ şiiirler 139; ~lık 135, 170; ~lık fikri 135
ırkî anlaşmazlıkların yok edilmesi 124
İştâhr 286
- İ
ibadet 328, 342
iblisin arkadaşları 262
İbn 'Abbâs 91, 256, 257, 345
İbn 'Abdi Rabbihi 35, 240, 308
İbn Bassâm 212
İbn Bekr 320
İbn Câmî' 183
İbn Cerîr 91
İbn Dureyd 276, 292, 300
İbn Ebi Leylâ 178
İbn Ebi Şeybe 29
İbn Ebi Uşaybi'a 364
İbn Ebi 'Uyeyne 138
İbn Ebi'z-Zinâd 76
İbn Ezra 262
İbn Fâris 91
İbn Hacer 70
İbn Haldûn 213, 256, 258
İbn Hâleveyhi 299
İbn Hâzm 229, 230
İbn Hişâm 264, 275
İbn İshâk 176, 257, 275
İbn Kânber 205
İbn Kelbî 265
İbn Kuteybe 240, 241, 247, 248, 251, 265, 281
İbn Mâriye 317
İbn Meyyâde 192
İbn Muferric 182
İbn Munâzir 210, 211
İbn 'Ömer 159, 179, 349
İbn Sîrîn 257
İbn Şihâb ez-Zuhri 257
İbn Vahşiyye 230, 231
İbn Zeydûn 361
İbn Zibâ'î 203
İbnu'l-A'râbî 280
İbnu'l-Eşîr el-Cezerî 94, 249, 295, 352
İbnu'l-Fakîh 246
İbnu'l-Kelbî 164, 255, 262, 264, 265, 271, 287
İbnu'l-Kevvâ 259
İbnu'l-Mukaffâ 249
İbnu's-Şalâh 177
İbnu's-Sikkîrî 182
İbnu'z-Zubeyr 179
İbrâhîm 49, 305
İbrâhîm el-Enşârî 195
İbrâhîm el-Mevşîlî 270, 364
İbrâhîm en-Neḥâ'î 178
İbrâhîm ibn Hilâl 232
İbrâhîm ibn Nu'mân ibn Beşîr el-Enşârî 195
İbrâhîm Paşa 195
İbrani mütercim 313
İbranice 313
'İcl 95; ~ kabilesi 95
İḥşîdî Kâfir 132

İhvan eş-Şafâ 48
içki 64, 65, 67, 69, 71, 74, 75, 83, 314
İdris 80, 305, 326
İdrisi hanedanı 130
ihtisâb 343
İk'd 240
iki uyuz 118
ilâhî: ~ kitaplar 297; ~ kudret 126
ilahiyatçı 76, 157, 161, 177, 197, 234;
~lar 71, 130, 158, 159, 161, 191, 198,
204, 212, 216, 220, 225, 243, 316,
356, 359, 361; ~ların fikrini benimse-
miş olan nesebciler 158; dindar ~lar 161
İlc 150
İlm 314
ilmi yanlışlar 28
İmân meselesinde Yemenlilerin rüchaniy-
yeti 140
İmrân ibn Hittân 206
İmrân ibn Huşayn 45
İmrû'l-Kays 63, 65, 92, 118, 137, 146,
147, 163, 166, 229, 296, 306, 316,
324, 359
İncil 16, 141, 214, 215, 255, 297, 355
İngiliz Finn 134
inhisarçılık 114
İran: ~ kılınc kınlarının ve zırhları 163; ~
kralının vâlisi 162
İranlı 127, 162, 163, 251; ~ ateşgede ra-
hibleri 204; ~lar 236; ~ların lambala-
rı 163
İranperest ensab ilmi 274
İranseverler 291
İsa (Hz.) 122
İsâ ibn Mūsâ 178
İştâhar 163
İşhâk 232, 281; ~ ve İsmâ'il 215; ~'in oğ-
lu 214
İşhâk ibn Hâssân el-Hurramî 237
İşhâk ibn İbrâhîm el-Mevşîlî 183, 201,
364
İşhâk ibn Râhveyhî 268
İslam 181; ~ ahkâmı 61; ~ ahlâkının ol-
gunluk çağı 344; ~ akidesi 47, 54, 97,
121, 126, 130, 157, 161, 190; ~ aki-
desinin pratikteki değeri 132; ~ daire-
sindeki yabancı milletler 224; ~ dev-
leti 170; ~ dünyasının kültür hayatına
Acem unsur 177; ~ fıkıhçıları 198; ~ fi-
kir hayatı 175; ~ hukuku 61; ~ ilahiyat-
çıları 336; ~ İlahiyatçıları 362; ~ ilahiya-
tı 338; ~ ilminin görüşü 121; ~ kültür
tarihi 175; ~ öncesi 38; ~ öncesi Arabla-
rı 55; ~ şeriatı 337; ~ tenkidçileri 245; ~
Ümmeti 127; ~ ve İran ıstılahlar cedve-
li 294; ~'da Arab kadınlarına harb esiri
muamelesi 190; ~'da Arab olmayan un-

surların Arablaştırılması 176; ~'da hamr
318; ~'da kabile tefriki 132; ~'da Kitab-ı
Mukaddes efsaneleri 176; ~'da Türkle-
rin hâkimiyet kurmaya başlaması 367;
~'daki âlim halefler 176; ~'daki mürüv-
vet 54; ~'ın ahlâkı 43; ~'ın âlimler tari-
hi 174; ~'ın cihan şümullüğü 126; ~'ın
çocukluk tarihi 176; ~'ın Dağ Va'zı 122;
~'ın en eski devri 351; ~'ın en eski za-
manlarındaki meşhur neseb âlimleri
257; ~'ın eşitlik akidesi 186, 188, 189;
~'ın Farslılara karşı girdiği harbler 164;
~'ın Farslılara galebesi 164; ~'ın fikri ha-
yatı 161; ~'ın hadis literatürü 121; ~'ın
ilk devirleri 164, 351; ~'ın nesebi mûla-
hazaları 201; eski ~ inancı 125
İslami: ~ anlayış 309; ~ anlayışa uygu 314;
~ devlet hayatı 146; ~ devrin ileri yılları
116; ~ efsane 59; ~ eşitlik akidesi 145;
~ fırka 155, 207; ~ ilimlerle meşguliyet
175; ~ istiskâ' geleneği 79; ~ kaynakla-
rı yayımlayan muhitler 13; ~ müsavat
akidesi 145; ~ te'vil 337; ~ vahdaniyet
inancı 304; ~ eski ~ gelenek 162
İslamiyet 37, 45, 47, 57, 72, 77, 93, 96,
97, 169, 187, 254, 303, 304, 312, 313,
326, 329, 343
İslamologlar 21, 22
İsmailiye 251
İsmâ'il 158, 191, 242; ~'in erkek karde-
şi İshâk 214
İsmâ'il ibn Câmî'e 269
İsmâ'il ibn Yesâr 234
İspanya 145, 176, 293, 365
İstanbul 21
istimdad 110, 111
İtikadi/dogmatik 314
İvac 308
İyâdi 172
İyâd kabilesi 264
İyâs 219
İyâs ibn Kûbeydâ'yı [Kâbîda] 66
J
Jüchasîn, Megillöh 270
Juynboll, T. W. Jean 12
Jül Sezar 134
K
Kâbe 131, 158, 296, 319, 327, 340, 341,
354, 360
kabile: ~ ismi 118; ~ reisi 334; ~ reka-
beti 150; ~ şairi 92; ~ cilik şuuru 130;
~ler 283; ~ler arasındaki mücadele 120;
~nin Mevlâsı 169; ~nin reisi 335; ~nin
şairi 91
kabir azabını inkâr 229

- kadere lânet 346
 kâdılık 179
 kadın 267, 343; ağlayıcı ~lar 353, 355, 356
 Kâdî Ebû Tâhir ed-Debbâs 199
 Kâdî 'Ubeydullâh ibn Hâsen 131
 Kâdî 'İyâd 273
 kâfir: ~ acemi 194; ~lik 240
 Kahtân 137, 156, 157, 158, 237
 Kahtânî 157
 Kahtânîlâr 252
 Kahire 35
 Kahtaniler 138
 kakül 341, 342
 kâmil insan 91
 kan 117; ~ akrabalığı 166; ~ bedeli 168; ~ davası 65, 111; ~ yalayanlar 118
 Ka'b ailesi 115
 Ka'b Benû Tağlib'in çadırı 347
 Ka'b el-Eşkârî 135
 Ka'b ibn Zuheyr 50
 Kâ'if 263; ~ler 262
 el-Kâ'im bi-Emrillâh 195
 kansız muharebeler 143
 Karmatî 83, 251; ~ Lahsa 83; ~ler 69, 251
 kartal 296
 Kattâl'in beyti 187
 kavmiyetçilik 128
 kavruklar 118
 Kays 133
 Kays ed-Dârimî 320
 Kays ibn 'Aşım 121, 276, 289, 290, 314
 Kays ibn Mes'ûd 338
 Kays ibn Zuheyr 90, 307
 Kaysî 132, 133
 Kaysiler 133, 134, 228; ~le Yemenliler arasındaki mücadele 133
 Kaysler 43
 Kâzvend 246
 kefaet 197, 200
 kelb 109, 116, 235
 kesil 313
 Kezebe 256
 Kıbtî 92, 232, 233
 kırk: ~ gün mâtem 337; ~ yemin 68
 kırmızı deve 113; ~nin süvarisi 113
 Kilâb ibn Rab'r'a kabilesi 109, 152
 Kinâne 104, 289
 Kinde 147
 Kindeli 146, 281
 Kindî 252
 Kirvâş 61
 Kısra 252; ~lar 279
 Kitab-ı Mukaddes 176, 255, 259, 260, 261, 340
 Kitâbu'l-Beyân 35
 Kitâbu'l-Hayevân 230, 250
 Kitâbu't-Tâc 278
 Kitâbu't-Tâcî 232
 köle 96, 125, 167, 188, 204, 287; ~nin şهادeti 188
 Köprülü, Fuad 21
 Krachkovsky, I. 17
 Kral Dâvûd 59
 Kralların Tarihi 247
 Krehl 340
 Kremer, Alfred V. 165, 171, 220, 240
 Kudâme [ibn Dîrâr] el-Kurey'î 262
 Kudûs 133, 134, 323, 355
 Kudûslu 270
 Kuđâ'a 139, 220, 252, 265, 317; ~ me-selesi 268
 Kûfe 72, 101, 109, 130, 131, 178, 184, 365
 Kumeyt 324, 325; ~'in hicviyesi 138
 Kur'an: ~ âyetleri 225; ~ Mushafı 285; ~ şeriatı 75; ~ tedkikçileri 255; ~ tefsirleri 155; ~a göre ilâhî affın temel şartı 58; ~da kullanılan lisan 45; ~da putperest Arabların ibadet mevzuu 318; ~'in prensipleri 161; ~'in yazılışı devri 173
 kurban: ~ hayvanları 329; ~a keffaret 338
 Kurey'î ibn Uneyf 56
 Kureyş 95, 104, 124, 136, 150, 153, 157, 169, 178, 192, 195, 229, 230, 235, 257, 258, 264, 266, 267, 270; ~'ten olan Da'iyy 136
 Kureyşli 75, 98, 150, 172, 180, 191, 198, 202, 230, 266, 267, 268; ~ler 50, 82, 136, 140, 141, 144, 152, 155, 157, 171, 199, 207, 265, 316; ~leri medheden sözler 140; ~lerin medhiyesi 141
 Kureyşlilik 150, 268; ~ zihniyeti 150
 Kurnaz, Serdar 19
 Kurz ibn 'Âmir 287
 Kûşâhî 229
 Kuşem ibnu'l-'Abbâs 145
 Kuşeyyir 202, 316, 348
 Kuşs ibn Sa'ide 172
 Kuşşâşlar 261
 kuşluk (duhâ) namazı 82
 Kuzey Afrika 213
 Kuzey Arabı 38, 133, 138, 139, 147, 148, 228, 268; ~nın gazabı 138; ~nın idari rûchaniyeti 154
 Kuzey Arablığı 39, 153
 Kuzey ve Güney Arabları 132, 137, 139, 141, 146, 148, 152
 Kuzeyli Arab 132, 140, 143, 147, 148, 154; ~ kabileleri 140; ~lar 137, 151, 157, 255, 282; ~ların lisanı 39; ~ların nesebî 157; ~lı rakib 135
 kuzeyli kabileler 137; ~in münasebetleri 149

- Kuzeyli ve Güneyli Arablar 146, 147, 149, 157, 158
- L
- lâdini edebiyat 314
- Lagarde, Paul de 171
- Lakîit ibn Zurâra 173, 338
- el-Lât 51
- Lebid 39, 338
- Lenz, Oscar 188
- leopar 226
- Leylâ el-Ehyyeliyye 331
- Libed 118
- lisan âlimleri 331, 341
- Lobedan, Helene 78
- Luhme ta'biri 169
- Lu'eyy ibn Gâlib 266
- Lupercalien 79
- Lut 214
- Lyuter, Irina 17
- M
- Ma'add 135
- Macdonald 14
- Mağrib 326
- Mağribiler 221
- Mâhân 201
- Mâlik ibn 'Alî 135
- Mâlik ibn el-Reyy 348
- Mâlik ibn Enes 189, 197, 227, 351
- Mamzâr 202
- Manavât 40
- Ma'mer ibn Râşid 29, 229
- Mannhardt 79
- Manşûr 141, 142, 144, 190, 218, 219
- masalımsı: ~ Güney Arab rivayeti 156; ~ hikâyeler 84, 141; ~ rivayetler 130
- Mâsicha 244
- Masqueray, Emile 225
- Massignon, Louis 14, 24
- mâtem 332, 334, 335, 336, 337, 342, 343, 344, 346, 347, 348, 351, 352, 353; ~ yılı 346
- Mâzini 137
- Me'ad 146, 147, 148, 157, 255, 256
- Me'ad Gassân 152
- Mecnûn el-'Âmirî 331
- Mecusiler 246
- Medâ'ini 142
- Medine 41, 44, 45, 47, 67, 70, 71, 96, 98, 125, 152, 154, 168, 172, 174, 176, 191, 196, 220, 243, 244, 355; ~de Yahudiler 172
- Medinelî 150, 154, 197, 198; ~ Ensar 150; ~ ilahiyatçı 66
- Mehdi (Halife) 190, 206, 209, 220
- Mekhûl 171, 178
- Mekke 42, 57, 65, 66, 77, 81, 105, 112, 113, 122, 129, 136, 154, 177, 178, 204, 215, 244, 263, 267, 269, 278, 327; ~ kadısı 267; ~ panayırı 154
- Mekkeli 47, 100, 136, 143, 150; ~ hayal-perest 47; ~ler 98; ~lerin hâkimiyet kurma hırsları 150
- Melik Kays 335
- Melik Nu'mân 320
- Menâyâ 40
- Me'mûn (Halife) 170, 219, 234, 289, 349; ~'un halefi Mu'taşım 221
- Menûne 40
- Merîni 213
- Merrân 317
- mersiye 151, 320, 336, 345, 348, 353, 356; ~ler 335, 354
- Merv 175, 237, 245
- Mervân oğullarının mezarları 325
- Mervânu'l-Aşgar 201, 267
- Mervezân 175
- Merzûkî 307
- meşalib 273, 290
- Mesalib Meydanı 289
- mescid 83, 236
- Mes'ûdi 230, 241, 260, 284
- Mevâlî 157, 165, 167, 168, 169, 170, 171, 178, 179, 182, 183, 184, 185, 195, 196, 200, 201, 206, 207, 219, 269, 283, 356, 363, 365; ~ler 183, 199, 214; ~nin eşitliği 126; ~nin mezar taşları 184; ~ye ilişkin üçlü tasnif 167
- Mevlâ 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 179, 181, 182, 183, 190, 193, 194, 195, 201, 206, 209, 210, 287, 365; ~nın malları 203
- Mevlâ ibn el-A'râbi 280
- Mevlâlık 167, 169, 209, 275
- mevta 344; ~ kurbanı 329
- Meydânî 310, 359
- Meymonides 316
- Meymûn 201
- Meymûn ibn Mihrân 178
- Meysân 70, 71; ~ muntakası 182
- meysir 318
- Meysûn bint Bahdel 194
- mezar 59, 69, 184, 320, 321, 323, 327, 333, 335, 350; ~ işaretleri 320; ~ taşı 69; ~a kan fırskırtmak 330; ~dan alınan toprak 354; ~ları ziyaret etmek 329; dikili ~ âbideleri 321; hürmet beslenen kahramanların ~ları 324; marâbu't ~ları 322
- Mezhic 140
- Mezopotamya 37, 61, 63, 178, 228, 353
- Mezopotamyalı Nebatiler 229

- Mısır 36, 133, 178, 232, 233, 329, 351, 353, 368; ~'in aslı yerli sakinleri 127
- Mısırlılar 55
- miḥşara 244
- Mihricān 245, 293
- Milletin Kureys'i 235
- Mina vadisi 315
- Minḳar 290
- mirasçı 100
- misk sürünenler 118
- Miskin ed-Dārimī 97, 259
- Mişna 270
- mizāc 64
- Moab ülkesi 339
- Möbed 245
- Modarlı 255
- modern Euemeristler 315
- Moḍar kabileleri 148
- Moses ibn Erza 262
- Mu'tezile 239
- muâheze 105
- Muberrred 183, 365
- Muḥabbel 106
- muḥāyele 102; ~ hikâyesi 102
- el-Muḥṭār ibn Ebî 'Ubeyd 156, 159
- Muḥelleb ibn Ebî Şufra 135, 201
- Mucezziz 263
- Muḍār 43, 103, 138, 140, 145, 152, 158, 207, 220, 257, 338
- Muḍārī 157
- Muḍārhlılar 156
- Mufaḍḍal 89
- mufāhare 102, 104, 105, 108, 130, 259; ~ler 105
- Mufaṣṣal 291
- el-Muḡira ibn Hebnā' 181
- Muḡira kabilesi 339
- el-Muḡire ibn Şu'be 125
- muhācāt 105
- Muhacirün 155; ~ tabiri 152
- muhaddisler 123, 199
- Muhammed (Hz.); ~ zamanında cinsel ilişkiye ve şaraba konulan tehditler 60; ~'e düşmanlık eden en iyi arkadaşları 154; ~'e isnad edilen ifade 118; ~'e isnad edilen yukarıda gördüğümüz hadisler 204; ~'e isnad edilmiş bazı hadisler 367; ~'in ahlak akidesi 55; ~'in akidesi 48, 50, 52; ~'in bu saltanat talebi 46; ~'in dini 52, 54, 304; ~'in inanç ve filleri 121; ~'in Medine'deki muvaffakiyeti 41; ~'in muttaki arkadaşları 346; ~'in müstakil konuşması 123; ~'in risaleti 55; ~'in sireti 46; ~'in sözlerinin kudsi otoritesi 139; ~'in tebşiratu 38; ~'in zamanı 131; sözleri ~'e ve İslam'ın en eski otoritelerine isnad etme 161
- Muḥammed 'Accāc el-Ḥaṭīb 15
- Muḥammed 'Alī 337
- Muḥammed el-Leyṣī 353
- Muḥammed el-Mutevekkilī 201
- Muḥammed Fu'ād 'Abdulbākī 12
- Muhammed Hamidullah 20
- Muḥammed ibn Ahmed 211, 354
- Muḥammed ibn Beşir 196
- Muḥammed ibn Ebî'l-Kāsim el-Bakḳāl 300
- Muḥammed ibn el-Leyṣ 234
- Muḥammed ibn Hasen eş-Şeybānī 199
- Muḥammed ibn İshāk ibn Serrāc 330
- Muḥammed ibn Kāsim Ebū'l-Aynā 286
- Muḥammed ibn Şālih 337
- Muḥammed Muṣṭafā el-A'zamī 15
- Muḥammed Yūsuf Mūsā 17
- muhāyele 102
- Muhelleb ibn Ebî Şufra 208
- Muhezzebuddin Ebū'l-Ferec el-Mevşlī 368
- Muhtedi (Halife) 222
- Mukaddes Ev 77
- Mukaddes İncil 16
- Mukaddes Kitab 83
- Munācede 109
- munāfere 102, 104
- Mu'allaka 89
- Mu'aviye 59, 108, 150, 154, 156, 191, 192, 207, 242, 259, 260, 320, 327; ~ zamanı 150; ~'nin Ensar ile muhavere-si 154
- Mu'bed 238
- Mu'erric 174
- Mu'taşım 221
- Muntaşır (Halife) 223
- Mu'te harbi 228
- Mu'temid (Halife) 211, 246
- Mu'tez 223
- Munzir (Hire Kralı) 103, 252
- el-Munzir ibn İmru'l-Kays 92
- Murābıt 213
- Muraḳḳış 172
- Murār dağı 44
- Mūsā 316
- Mūsā ibn el-Vecih 205
- Muşakḳab'ın şiiri 343
- muşallā 80
- Muṣṭafā es-Sibā'ī 15
- Muṣṭafā ibn Kemāluddīn eş-Şiddīkī 133, 140
- Museylime 81, 83, 113
- muskalar 78
- Muslim 200
- Muslim ibn el-Velid 205
- Muslim ibn Yesār 170
- Musul 229

- Mutammim ibn Nuveyra'nın mersiyesi 320
Mutelemmis 172, 306, 327
Mutenebbi 131, 132, 224, 269
Mutevekkil (Halife) 201, 210, 222, 267
Mutezili 229
muttaki 58, 66, 69, 74, 101, 179, 197, 198, 224, 346, 353; ~ler 179, 196, 345
Muvahhid 213
Muverric 175
Muzeni 76
Muzerid 92
mü'min Arablar 127; bütün ~lerin anası 'Âişe 344; bütün ~lerin eşitliği 127
Mü'minlerin Emiri 71, 178
müfâhere 152
müjde 45
Müller, August 36
Müller, D.H. 356
münâfere 104, 105, 130
münferid namaz vakitleri 82
mürüvvet 186, 309; ~in şartları 186
Müşûman: ~ Arabların müsâvâtı 162; ~ Farşlılar 227; ~ gayr-ı Arablar 161; ~ milletlerin eşitliği akidesi 216; ~ olmuş Medinelinin bey'atı 312; ~ Türkler 221; mütedeyyin ~lar 256
müstevliler 166
müşrik: ~ ağzında Kur'an âyetleri 336; ~ kabileler 120; ~ put isimleri 38
müşriklik(ğ) 50, 65, 66, 67, 76, 84, 105, 106, 107, 109, 116, 132, 203, 305, 346, 353; ~teki yabancı ile evlilik 136; ~in ictimai kalıntıları 67
N
Naba't ziraatı 230
Nabi't âilesi 66
Nâbiğa el-Ca'di 108, 113, 146, 320
Nâciye 267
Naçr ibn Kinâne 264
Nâfi' ibn el-Ezrak 159, 179, 283
Nâhiđ ibn Şevme 152
nahıvci 176
Naķıbu'l-Eşraf 199
namaz 77, 343
Nâşır-ı Husrev 83
Naşr ibn Seyyâr 218
Neba't Şu'ûbiyyesi 231
Nebati 228, 229; ~ler 228, 229
Nebathı 230; ~lar 207, 228, 229, 230
nebız 75
Necd bedevileri 328
Nefis 214
nefret 133
Nehâr ibn Tevsi'a 137
Nehrevan 277
Nehşel kabilesi 131
Nemir ibn Kâsi 204
en-Nemir ibn Tevleb 289
Nemrudlar 242
nerdşir [tavla] 243
neseb 117; ~ âlimleri 148, 155, 286; ~ ilmi 253, 264, 278
nesebciler 158, 256, 257, 265, 266, 267, 268, 272, 285, 366
Nesebi ve Etimolojik El Kitabı 292
en-Nevâr 131
Nevrüz 293
Nirmân 369
Nisabur 175
Niyâha 343
Nizâr 103, 149, 152, 156, 158; ~ kabilesi 143
Nizariler 138
Nizârlı âileler 133
Nizarlılar 142
noblesse oblige 88
Nöldeke 86, 149, 219, 254, 361
Nüh (Hz.) 242, 305
Numeyr 94; ~ kabilesi 94
Numeyri 94
en-Nu'mân ibn 'Adiyy 70
en-Nu'mân ibn Beşir 135
Nuşayb 97, 101, 194
Nuşirevanı 243
Nuveyri 245
Nübüvvet 304
O
okçuluk 227
Okıç, M. Tayyib 18, 22, 26
'Ömer ibn 'Abdul'aziz es-Sâmi 44, 268
'Ömer ibn Rabî'a'nın oğlu 113
Oran eyaleti 322
Oronte 327
Orotal Tanrısı 340
Orta Arabistan Arabları 76
Orta Asya 221, 227
orta çağ edipleri 137
oruç 41, 60, 360; ~ ayı 360
Osman: ~ devri 61; ~ zamanı 175; ~'in Mevlâsı 195, 219
Osmanlı 20, 368
Ö
Ölü Deniz 84
ölü mâtemi 342, 344
ölüleri tâzim 318
Ömer (Hz.) 53, 68, 70, 90, 107, 113, 129, 189, 258; ~ ve Osman'ın icraatı 189; ~ zamanı 70; ~'in açık tasvibi 203; ~'in muharebe çağrısı 113; ~'in sarayı 95; ~'in söylediği şu prensib 128; ~'in Ya-

- hudi ve Hristiyanlarla yaptığı muahe-
dede 352
övgü 98, 119
özel kabile isimleri 112
Özsoy, Ömer 19
- P
Palmer 339
Paris, Ch. Schefer 206
peçeli Kindeli 281
Pehlevice 245
Pers 163; ~ler 127
Persli cedler 133
Petra 37
Peygamber (Hz.) 244; ~'in akrabaları 154;
~'in 'Alî'ye olan vasiyetnamesi 123; ~'in
apokrif [mevzû] sözü 245; ~'in kurtuluş
müjdeleri 45; ~'in Kuzeyli Arab soyu-
na mensub olduğu 154; ~'in ordusu 42;
~'in siyeri 162; ~'in sünneti 351; ~'in şu
üç kabileye karşı duyduğu hoşnudsuz-
luğ 159; ~'in torunu Hüseyin 190; ~'in
Vedâ Haccı hutbesi 124
Plutarch 117, 340
putperestlik 309, 312, 314, 316, 328,
330, 340, 347, 351, 356; ~ devrinin Ku-
reyşlileri 316
- Q
Quatremère 326
- R
rab 298, 360, 361
er-Rabba 340
Rabbi Achâ 332
Rabeze 125
Rabî'a 43, 70, 108, 111, 113, 135, 138,
140, 145, 152, 156, 207, 220, 255,
289, 331, 338; ~ Arablari 135; ~ kabi-
lesi 108
Rabî'a ibn Maḳrûm 89; ~'un mezarı 330
Radâ'î Kasidesi 212
Ramazan 296
Râme bint el-Ḥuseyn 194
Râ'ika 66
Ravhâ 196
Rebî' ibn Ḥuseym 314
er-Rebî' ibn Yûnus 219
Rebî' ibn Ziyâd 90, 335
recezler 90
recim cezası 189
Rehatschek, E. 307
Respsen der Ge'önim 293
ribablar 118
Rihân 106
Robinson 133
Romalılar: ~da ve Yunanlılarda dînt olan
şeye hürmet 318; eski ~ 78; eski ~'ın zi-
yafetleri 315
Rosen, Baron Victor von 16, 17, 34, 35,
54, 233; ~'in Prof. Felischer'e mektu-
bu 240
rubb 118
Rum 66, 189, 291; ~ kölenin oğlu 273; ~
ve Farşlıların lisan zenginliği 291; ~lar
245; ~ların hikmetleri 245
Rumca 66
Rûmil 366
Ru'ba ibn el-'Accâc 238
Ruşça 17
Rückert 108, 307, 348
Rüstemi hanedanı 225
- S
Şâbit ibn Ḳurra 232
Şâbit Ḳuṭna 137
şabr 343
saç: ~ kurbanı 340; ~ örgüleri 263, 341
sadakatsizlik 53
Sadûs 174
Safa ile Merve 319
eş-Şafedî 361
safkan Şakafî 210
Sahabe ve Tâbiun 71
Sahabi 81
Şâhib ibn 'Abbâd 236
sakallılar 204
sâkhâl 313
Şakîf 57, 81, 152, 158, 159, 210, 329; ~
kabileleri 57, 81, 159
Şakîfliler 158
Şalâḥuddîn 352
şalât 79
Şâlih 49, 242
Şâlih ibn el-Muşarriḥ 339
Sâlihiyye 133
Sâlim ibn Vâbişa 309
eş-Şalt ibn el-'Âşî ibn Vâbişa 70
Sâm 294
Sâme 266, 267, 268
Samerra 337
Sami ırkı 171
şamim 166
Şa'âlibî 293
Sa'd ibn Ebî Vakḳâs 81, 351
Sa'd ibn Ka'b 103
Sâ'ibe 61
Sa'id [ibn Ḥumeyd] 239
Sa'id ibn el-Museyyeb 270
San'â 133
Sanî sabir 78
şarîḥ 166
Satranç 243
Şav'er 109

- eş-Şaymeri 273
Schacht, Joseph 14
Schmidt, A. E. 16, 17
Scholiast 62
Schreiner, Martin 36
Schumacher 323
Seffāh 142, 190
Sefih 313
Sehl ibn Hārūn 54, 234
Şekāfīler 158
selām 74
Sela' 78
Seleme ibn el-Ḥurşub el-Enmāri 53
Selmān el-Fārisi 180, 225, 296
selsebil şarabı 75
Selūl 94; ~ kabilesi 194
Semiyye 336
Şemūd kavmi 159
Şemūdlu 159
eş-Se'ālibi 'Abdūlmelik 232, 294
Sencer, İsmail Sāib 21
Sербal dağı 339
Seyf ibn Zī Yezen 153, 175, 281
es-Seyyid el-Ḥimyeri 277
Sezak kasideleri 293
Sezgin, Fuad 22
Şiddikī'nin metni 179
Sibeveyhi 172, 187
Sid 'Abdullāh ibn Temtem 322
Sidi Ebū'l-'Abbās'ın türbesi 326
Sidi Nasr 322
Sidr 296
sihir 78; ~ler 78
Sim 294
Sindli 178
Sire 296
şirf 64
Sivri dili 270
siyādet 177
siyah 127; ~ mâtem elbisesi 353; ~ ve ma-
vi mâtem elbiseleri giymek 353; ~lar
181
siyahî: ~ Habeşliler 127; İslamlaşan ~ mil-
letler 213
siyak ve sibak 90
Siyer-i Nebi 275
Smith, Robertson 13, 33, 86, 117, 149
Sogdianalı 221
Solon 57
soyluluk 99
sövgü 98; ~ Kayası 105
söz düellosu 102
Sözleri Tartma Kitabı 295
Spencer, Herbert 315
Sprenger 26, 27, 258, 359
Steinschneider 366
Stoacılığın ahlāk ilmi 55
Subey' et-Tağlibi 53
Şubhî eş-Şālih 25
sucūd 74
Sufyān ibn 'Uyeyne 210
Sufyāni 220
Suḥaym ibn Veşil 109
Şuheyb ibn Sinān 204, 296
Suheyl ibn Beydā 351
es-Suleyk ibn Suleke 148
Suleym kabilesi 195, 196, 211
Suleymān ibn [el-Ḳahramāni] 210
Suleymān ibn Vehb 211
Suleymi Eşras ibn 'Abdullāh 91
Şūl-Tekin 176
Şumāme ibn el-Eşras 229
Suriye 37, 61, 63, 129, 131, 133, 135,
178, 195, 228, 260, 317, 334, 353,
355, 356; ~ valisi 61; ~'ye hicret etmiş
Hicazlılar 131
Suriyeli Arablar 219
Suveyd 202
Suyūfī 295
sülale tefriki 99
Sünnet 230; dinî ~lere aykırı hareketler
352
Sünni 268, 290, 327, 328; ~ Kādi 268
Süreyya yıldızı 180
Süryanice 293, 297, 311, 313
Ş
Şaṭṭu'l-Arab 226
Şāfi mezhebi 199
Şāfi' 12, 199, 200, 229, 324
şair avukatlar 138
şair Nuşayb 204
şair: ~in hicivleri 94; ~ler 38, 91, 100,
103, 135, 138, 147, 173, 212, 224,
228, 343; yabancı kabilelerden ~ tut-
mak 92
Şakīk 320
Şam 350
Şa'bī 179
Şā'iru Tağlibe 91
şarab 38, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69,
70, 71, 72, 74, 75, 76, 331
şarab 64; ~ içmeyi haram kabul eden kim-
seler 76; ~ kasideleri 75; ~ın karıştıl-
ması 64
Şark 126; ~ Yahudileri 355
Şebib 132, 286
şecere 85, 87, 201, 206; ~ye sövme 125
Şeddād ibn Evs 189, 190, 314, 334, 335
şehid 82
Şehrab ibn Şāzil 178
Şehrecani 243
Şehrestāni 230
Şehvān ibn 'İsā 322

- Şenferâ 308
şevâhid 266
Şeyban kabilesi 212
Şeybânî 'Avf ibn el-Muḥallim 269
Şeybânî vezir 212
Şeybûb 333, 335
Şeyh Aḥmed el-Feşenî 54
şeytan 63
Şezzâz 201
Şihâb ibn Mez'ûr 259
Şitler 354; ~in rivayeti 123
siir 100, 185, 243; ~ sanatı 91, 100; ~ler 105, 107, 235
siirli vatan mücadelesi 90, 138
Şikḳ 287
Şi'âr 237
Şu'ûbiyye 208, 217, 224, 226, 228, 230, 231, 233, 235, 240, 241, 242, 243, 244, 248, 250, 251, 252, 253, 272, 273, 274, 291, 300; ~ fırkası 217; ~ ki-tabiyatı 233; ~nin delilleri 240; ~nin edebî mücadelesi 291; ~nin Reddi 241
Şu'ûbiyyeciler 274
Şu'ûbiyyecilik 270, 276, 277
Şu'ayb 49
şu'ûb 217
Şu'ûbî 288; ~ler 277
Şurât'a karşı yapılan muharebe 135
Şuubi 228, 233, 236, 250, 274, 277, 284, 289, 290, 369; ~ mutaassıb 228; ~ düş-man 281; ~ fikirler 233; ~ hareketleri 241; ~ler 233, 240, 242, 284, 297; ~ler-le Hâricilerin ortak noktası 277
- T
taassub 133
Ṭaberi 12, 257
Taff 252
Taḡlib 51, 277
Taḡlib kabilesi 51, 277
Taḡlibiler 244
takdir 316
Ṭalḥa'nın mezarı 326
Talmud 255, 355
Ṭâ'if 340; ~ mescidi 347
Tanrı 28, 335; ~lar 341; ~ya hürmet 77
Tanrıçanın putu 340
Tansel, Fezziye Abdullah 21
Ṭarafe 62, 64, 87, 89, 92, 163, 172, 173, 186, 306, 308, 321, 327, 341
tasadduk 43
Tatar istilası 368
tavla 243
Ṭāvūs ibn Keysân el-Cenedî 176
Ṭayy 147, 149, 273; ~ muntakası 321; ~ kabilesi 128; ~ kabilesinden cömertli-ği 321
Ṭayylılar 149; ~ın kudretlisi 320
tâzim göstermek için ayağa kalkmak 226
te'vil 76, 332, 337
teaddüd-i evzâc 272
Tebrizi; ~ 307
Tedmurlu Yahudiler 255
Teḥâluf 102, 114, 120
Tekrit 229
Temim 45, 83, 106, 116, 131, 136, 137, 152, 209, 211, 228, 314; ~ kabilesi 131, 204
Temim ibn Ubeyy ibn Muḳbil 75, 312
Temimi 258; ~ler 83, 95, 99; ~lerin kâfirliği 140; ~lerin neseb babasının me-zarına dair an'ane 317
Temimli: ~ Benû Sa'd 118; ~ şair 147
Tenâcud 109
Te'âkur 110
Te'âmira 174
Tenûh 117
Teoloji 205
Tesviye Kitabı 239
Tevbe ibn Ḥumeyyir 331; ~in mezan 331
Tevrat 285, 297, 319, 355
Teym kabilesi 275
Teymâ Yahudileri 108
Theimes, P. Aelius 40
eṭ-Tirimmâh 207
Togan 20
Togan, Zeki Velidi 20
Toharistan 184
Tuat 322
Tubba' 77
Tubba' Emirleri 156
Tuḡrul Bey 195
Tunç, Cihad 19
tüccarlar 170
türbe 320, 349
Türk 9, 16, 20, 21, 177, 222, 223, 226, 367; ~ zabite gelin verme 195; ~ler 127, 176, 222, 223, 365, 367, 368; ~lerin zulmü 368
Türk Dil Kurumu Başkanı 9
Türkçe 9, 27; ~ metinler 9; ~mizin yapı-sı ve estetiği 9
- U
'Ubâde İbn eṣ-Şâmit 314
'Ubeyd ibn Şer'iyye 260
'Ubeyde es-Selmâni 229
'Ubeyde ibn Hilâl 84
'Ubeyde Ma'mer ibn el-Muşennâ 275
'Ubeydullâh ibn Kays er-Ruḳayyât 156
'Ubeydullâh'ın [İbn Ebi Bekre] 210
el-'Uceyr 194
Ugan, Zâkir Kâdiri 16, 17
uğursuzluk 341

- Uhud 82, 112, 338
'Ukaybil ibn Şihāb 325
'Ukayl ibn 'Alefe 198, 257, 283
'Ukayl kabilesi 184
'Ukāz 104
'Ukl 44, 94, 237
'Ulbe'nin mâtemi 332
ulviyet 56
'Umān 157
Umeyme 111
Umeyye 104
Umeyye ibn Ebî's-Şalt 172
Umm Hârice 272
Umm Kureyz 287
'Urayne 44
Urfalı Yemenliler 135
Urfān 228
Uriah mektubu 172
Urqhardt 368
'Urve 90, 141, 340
'Urve ibn el-Verd 90, 136
Uşāme ibn Zeyd 263
'Uşmān ibn [Ebi] el-'Āş eş-Şekāfi 205
'Uşer 78
'Uteybe ibn Hâris 276
'Uyeyne ibn Hısn 72
uyuz hastalığı 118
uzun sakal 204
el-Uzzā 51
- Ü
ümerā 170
Ümmü Sunbule 46
Ürdün bedevileri 339
- V
Vādî'l-Kurā 179
Vādđāh 274, 281
vahy 173
Vārhely 40
Vāşık (Halife) 363; ~ zamanı 222
Vedā Haccı 122, 123, 124
Vedā Hutbesi 122, 123, 149, 162, 197, 207
vefasızlık olarak görülen fiiller 120
Vehb ibn Munebbih 176, 215
Vehb ibn Vehb 272
Vehriz 281
Velā mirası 204
el-Velid ibn Muğire 203
el-Velid ibn Yezid 72
vergi 59, 113, 324
Virtus 52
- W
Waaardenburg, J. D. Jan 14
Wallin'in çöl şairleri 174
- Wellhausen, Julius 14, 33
Wensinck, A. J. 12
- Y
Yahūd 159
Yahūdā ibn Ya'kūb ibn İshāk 232
Yahudi 77, 172, 191, 226, 255, 285, 286, 287, 288, 303, 332, 336, 352; ~ fakihleri 243; ~ kadınlar 78; ~ müellifleri 256; ~ler 157, 172, 304
Yahudilik 51, 303
Yaḥyā ibn Ādem 12
Yaḥyā ibn Ebi Hāfşa 195, 286
yalancı peygamber Museylime 81
Yalçın, Hüseyin Cahid 23, 25
Yanbu' 78
Yanlış Yazım ve Tahrif Üzerine 294
Ya'sur 43
yazı sanatıyla ilgili ıslahlar 173
yedi gün 338
yemeklerde bıçak kullanılması 226
Yemen 133, 146, 147, 148, 153, 175, 177, 209, 229, 274, 281, 282, 328, 356
Yemeni 133
Yemenli 132, 133, 135, 142, 144, 146, 228; ~ler 133, 134, 135, 140, 142, 145, 207, 228; ~lerden Rabî'aların tecridi 135; ~lerin hissiyatı 139; ~nin övünmeleri 154
yemin 48, 68, 74, 96, 111, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 166, 313, 316, 327, 328, 335, 340, 347; ~ arkadaşlığı 117; ~ ittifakları 115; ~ kardeşliği 114, 115, 120, 121; ~ yoluyla akrabalar 166
Ye'rub 158
Yesār 176
Yesrib 41
Yeşkuri 259
Yetime 293
Yevm-i sebt 288
Yezid ibn 'Abdilmedān ve 'Āmir ibn eṭ-Ṭufeyl 141
Yezid ibn el-Muhelleb 176, 205
Yezid ibn Hâbib 178
Yezid ibn Mezyed 353
Yezid ibn Muferric 157
Yezid ibn Rabî'a ibn Muferric 156
Yezid ibn 'Ubeyd 203
Yezid ibn Uneyse 207
Yuḥābir 237
Yunan 190, 227, 247, 248; ~ ve Farşılalarının tatbikatı 227
Yunanca 297
Yunanlı 247; ~lar 55, 173, 215, 243, 248; ~nın kudsi mihrabı 326
Yünus ibn Hâbib 234

- Z
Zalim 94
Zarâduşt ibn Âzarhar 201
Zebîbe 336
Zebur 297
zekât 83, 344
Zekvân 179
Zemaşşeri 291, 300
zemzem 215, 245, 246; ~ kuyusu 215, 246
Zemzeme 245, 246
zenginler 170
Zenim 201
Zenîmi 201
Zerdüşt Mübez 294; ~ rahibler 293
Zerr ibn Sedûs 128
Zeyd (ibn el-Keys en-Nemerî) 261
Zeyd el-Ḥayl kabilesi 128
Zeyd ibn 'Amr ibn Nufeyl 313
Zeyd ibn Ḥārîse 263
Zeydu'l-Ḥayl 38
Zeyneb bint 'Ar'ara bint Cezîme ibn Naşr ibn Ku'ayn 287
Zeynu'l-'Âbidîn 190
Zındık 233, 234
ez-Zibriḳân ibn Bedr 106
zina 312, 367
Ziyâd 258
Ziyâd el-'Acem 181
Ziyâd ibn Ebîhi 182, 205
Zu'l-Ḥimâr 335
Zu'l-Mefâḥir 369
Zu'r-Rumme 174
ez-Zubeyr ibn Bekkâr 267
Zubyânî 202, 258; ~ rivayeti 258
Zufar ile Dîrâr 267
Zuheyr 56
Zuhri 162, 177, 178, 257
Zûkâr muharebesi 164

- **AHMET AKBULUT**
Sahabe Dönemi İktidar Kavgası
Müslüman Halkta Kur'an'a Yabancılaşma Süreci
- **BÜNYAMİN ERUL**
Hadis Tedkikleri (Eleştirel Bir Yaklaşım)
Siret Tedkikleri
- **CAĞFER KARADAŞ**
Muhyiddin İbn Arabî ve Düşünce Dünyası
Kaderin Sırrını Anlamak
- **CEMİL KUTLUTÜRK**
Hinduizm'de Avatar İnancı
- **ENBİYA YILDIRIM**
Hüsn-i Hat ve Hadis
Sahih Hadis Bulunmayan Konular
- **FUAD SEZGİN**
Buhârî'nin Kaynakları
- **GERLOF VAN VLOTEN**
Arab Hâkimiyeti, Şîa ve Mesih Akideleri
(çev. Mehmed Said Hatiboğlu)
- **HABİP DEMİR**
Horasan'da Şiilik
- **HAYRİ KIRBAŞOĞLU**
Ahr Zaman İlmihali
Alternatif Hadis Metodolojisi
Destursuz Çağa Girenler
Ehl-i Sünnet'in Kurucu Ataları
Eskimez Yeni
İslam'ın Kurucu Metni
İslami İlimlerde Metod Sorunu
Müslüman Kalarak Yenilenmek
Namazların Birleştirilmesi
Üçüncü Yol Mukaddimesi
- **HİDAYET ŞEFKATLİ TUKSAL**
Kadın Karşıtı Söylem İslam Gelenegindeki
İzdüşümleri
- **HÜSEYİN ÇELİK**
Kur'an Ahkâmının Değişmesi
- **HÜSEYİN HANSU**
Mutezile ve Hadis
- **İBN KUTEYBE**
Hadis Müdafası (çev. M. Hayri Kırbaşoğlu)
- **İBRAHİM BAZ**
Kadizadeler Sivaslılar Tartışması
- **İDRİS ŞENGÜL**
Kur'an Kıssalarının Tarihi Değeri
- **İRFAN AYCAN**
Emevi Dönemi Bilim, Kültür ve Sanat Hayatı
Saltanatı Giden Yolda Mu'aviye b. Ebî Süfyan
- **JOSEPH SCHACHT**
İslam Hukukuna Giriş (çev. M. Dağ - A. Şener)
- **MAHMUD ESAD**
İki Cihan Devleti Arasında Hz. Muhammed (sas.)
(yay. haz. Seyfettin Erşahin)
- **MAHMUT AYDIN**
Hz. İsa'ya Ne Oldu?
- **MAHMUD ESAD ERKAYA**
Kur'an Kaynaklı Tasavvuf Kavramları
- **MEHMET BAYRAKDAR**
İslam'da Evrimci Yaratılış Teorisi
- **MEHMED SAİD HATİBOĞLU**
Hz. Peygamber ve Kur'an Dışı Vahiy
Hadis Tedkikleri
İslam'ın Aktüel Değeri Üzerine 1-2
Kültürel Mirasımızı Tenkid Zarureti
Hilafetin Kureysliliği
İslami Tenkid Zihniyeti
Siyasi İctimai Hâdiselerle Hadis Münasebetleri
- **MEHMET GÖRMEZ**
Gazâlî'de Sünnet Hadis ve Yorum
Hadis İliminin Temel Meseleleri
Kalbin Erbaini
Metodoloji Sorunu
- **MEHMET EMİN ÖZAFŞAR**
Hadis ve Kültür Yazıları
Hadisi Yeniden Düşünmek
İdeolojik Hadisciliğin Tarihi Arka Planı
Oryantalist Yaklaşım İtirazları
- **MEHMET EMİN MAŞALI**
Gâî Yorum
Kaffâl eş-Şâfi'de Kur'an Yorum Anlayışı
Kur'an'ın Metin Yapısı
Kıraat İlmi
- **MEHMET AKİF KOÇ, İSMÂİL ALBAYRAK**
Tefsire Akademik Yaklaşımlar 1-2
- **MUSA CARULLAH**
Hattun (yay. haz. M. Görmez)
İslam Şeriatının Esasları (yay. haz. Hatice Görmez)
- **MUAMMER İSKENDERÖĞLU**
Günümüz Selefiliği
- **M. A. KİRMAN, İ. ÇAPCIOĞLU**
Sekülerleşme
- **MEHMET ULUKÜTÜK**
İslam Düşüncesinde Din ve Akıl
- **MUSTAFA SAİD YAZICIOĞLU**
Mâturidî ve Nesefî'ye Göre İnsan Hürriyeti
- **M. YUSUF GÜRAYA**
Sünnetin Neliği Sorunu (çev. M. Emin Özafşar)
- **NURULLAH YAZAR**
Büyük Selçuklu Devleti'nde İktidar Mücadeleleri
- **NİHAT ERGÜN**
İktisadi ve Siyasi Düşüncede Akıl
- **ÖMER ÖZSOY**
Kur'an ve Tarihellik Yazıları
- **RUDI PARET**
Kur'an Üzerine Makaleler (çev. Ömer Özsoy)
- **REZA ARASTEH**
Aşkta ve Yaratıcılıkta Yeniden Doğuş
(çev. Bekir Demirkol, İbrahim Özdemir)
- **SELİM TÜRÇAN**
Neshin Problematik Tarihi
- **SEYFETTİN ERŞAHİN**
Tasavvufu Anlama Kılavuzu
- **SÖNMEZ KUTLU**
İmam Mâturidî ve Maturidilik
Selefiliğin Fikri Arka Planı
Tarihsel Din Söylemleri Üzerine
- **ŞABAN ALİ DÜZGÜN**
Âdem'den Öncesine Dönüş
Allah, Tabiat ve Tarih
Allah-Âlem İlişkisi
Aydınlanmanın Keşif Araçları
Çağdaş Dünyada Din ve Dindarlar
Dini Anlama Kılavuzu
Kimliksiz Hakikatler
Sarp Yokuşun Eteğinde İnsan
Sosyal Teoloji
- **VEYSEL KAYA**
İbn Sînâ'nın Kelama Etikisi
- **ZERKEŞİ**
Hz. Âişe'nin Sahabeyle Yöneltiği Eleştiriler
(yay. haz. Bünyamin Erul)